

valstu uzņēmējdarbības vidi 10 jomās: biznesa uzsākšana, būvatļauju saņemšana, īpašuma reģistrācija u. c.

M: Latvija 2015. gadā nerasniedza šī indikatora mērķi – 20. vietu –, nodrošinot sev 23. vietu. Prognozēts, ka Latvija 2019. gadā šo rādītāju uzlabos, tomēr tas ir zemāks nekā cerēts (17. vieta) un prognozēts kaimiņvalstīs (Lietuvā – 14, Igaunijā – 16).

J: Jā, par to varam pateikties ekonomikas un tiesu jomai – būvniecība, elektroenerģijas saņemšana, minoritāro investoru aizsardzība, maksātspējas procesu norise ir sliktākā reģionā. Pieļauju, ka jāsakarāto tieši šī joma, tā vietā, lai arvien vairāk un vairāk samazinātu nodokļus uzņēmējdarbībā.

M: Gribētu pieminēt arī korupcijas uztveres faktoru. To mēra ar indeksu, apkopojot datus no iedzīvotāju aptaujām un dažādu valstu ekspertu viedokļiem par korupciju publiskajā sektorā. 2017. gadā Latvijas indekss ir 58 un ieņem 40. vietu pasaules rangā, kopš 2014. gada par trim vietām uzlabojot rezultātu. Tas ir zemāks nekā kaimiņvalstīs (Lietuvā – 59, Igaunijā – 71).

J: Interesanti, kā šo indeksu ietekmēs pēdējo laiku notikumi. Īstermiņā tas varētu pazemināties, bet ilgtermiņā – būtiski uzlaboties, jo tiks nodrošināts tiesiski korekts process, nepieļaujot politiskas izrēķināšanās.

POLITISKIE FAKTORI

M: Ja jau pieminējam politiku, jāsaka, ka valsts politika nodokļu jomā tieši ietekmē nodokļu sistēmu.

J: Latvija ļoti aktīvi paraksta nodokļu konvencijas, tostarp konvenciju “Par Daudzpusējo konvenciju nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas novēršanas pasākumu ieviešanai attiecībā uz nodokļu konvencijām”, kas būtība liedz Latvijai funkcionēt kā leģitīmai ofšora zonai un mudina cīnīties pret tevis pieminētajām čaulas kompānijām.

M: Tas radīja zināmu pretestību uzņēmējdarbības vidē, jo pēdējo gadu laikā vairākiem uzņēmumiem vajadzēja mainīt ierastos biznesa procesus.

J: Jā, un vairāki uzņēmējdarbības procesi ir izbeigti vai pārnesti uz citām zemēm vai ēnu ekonomiku, cita starpā, izmantojot arī mūsu iepriekšējās sarunās pieminētās blokkēdes tehnoloģijas.

M: Tomēr pilnīgi skaidrs, ka lielākā politiskā ietekme uz Latvijas nodokļu sistēmu ir dalībai ES, jo ES ir ieviesusi dažus saskaņotus standartus attiecībā uz tiešajiem nodokļiem, bet netiešo nodokļu jomā koordinē un saskaņo tiesību aktus par pievienotās vērtības nodokli (PVN) un akcīzes nodokli (AN).

J: Vienlaicīgi dalība ES nodrošina, ka konkurenci iekšējā tirgū neizkropļo atšķirības netiešo nodokļu iekasēšanas likmēs un sistēmās, radot vienas valsts uzņēmumiem negodīgas priekšrocības attiecībā pret citiem.

M: Uzskaitīšu galvenās tiesību iniciatīvas, kas ietekmē nodokļu sistēmu un izriet no dalības ES, lai vērstu lasītāju uzmanību, ka daļa nepopulāro darbību nav mūsu

valdības iegribas: lietošanas maksas noteikšana smagajiem kravas transportlīdzekļiem (direktīva 1999/62/EK); netiešie nodokļi, ko uzliek kapitāla piesaistīšanai (direktīva 2008/7/EK); ES kopējā PVN sistēma (direktīva 2006/112/EK); ES noteikumi par nodokļiem spirtam (direktīva 92/83/EEK); AN tabakas izstrādājumiem (direktīva 2011/64/ES); vieglās dīzeļdegvielas un petrolejas fiskāla marķēšana (direktīva 95/60/EK); ES noteikumi par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai (direktīva 2003/96/EK), kā arī virkne citu.

SECINĀJUMI

M: Rodas sajūta, ka administratīvie un politiskie procesi pozitīvi ietekmē esošo nodokļu sistēmu, bet tā, visticamāk, tiks apdraudēta ekonomisko un sociālo procesu dēļ.

J: Sanita ir izdarījusi šādus secinājumus, kuriem es būtībā piekrišu:

- nodokļu sistēmas priekšrocības uzņēmējdarbībā nespēs kompensēt darbaspēka dabiskos un migrācijas zudumus un zemo produktivitāti;
- lielā konkurence starp līdzīgu nodokļu sistēmu valstīm (īpaši Baltijas reģionā) netiek pietiekami atbalstīta ar citiem uzņēmējdarbības vidi veicinošiem faktoriem, tādēļ samazinātie nodokļi netiks kompensēti ar papildu uzņēmumu rašanos;
- demogrāfiskie procesi visticamāk radīs vēl lielāku nodokļu slogu strādājošajiem, tādēļ jāizskata iespējas paplašināt nodokļu bāzi visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no to nodarbinātības;
- nodokļu administrēšanas iecerētā pārnese uz e-vidi būs sarežģīta vecākās paaudzes cilvēkiem un uzņēmumiem, kuriem ir apgrūtināta pieeja e-vidēi.
- izglītojoties jaunajai paaudzei, uzņēmējdarbība pārceļas uz e-vidi, un ekonomiskās saiknes mainās no tradicionālām uz anonīmām un nepersonificētām, kas apdraud nodokļu sistēmas drošību;
- progresīvais iedzīvotāju ienākuma nodokļa slogs veicina augsti profesionāla darbaspēka migrāciju, kas vēlas par lieliem samaksājumiem nodokļiem iegūt augstvērtīgus sociālos pakalpojumus;
- nepietiekami nodokļu ieņēmumi ekonomikas augšupejas periodā var būt ļoti bīstami ekonomikas lejupslīdes periodā, kad būs izsmelti līdzekļi ekonomikas stimulēšanai.

M: Faktus, kas apstiprina dažus no šiem secinājumiem, nepaguvām apspriest.

J: Jā, par tiem gribēju runāt nākamreiz – varētu apspriest, kāda tad būtu ideālā nodokļu sistēma, un secināt, vai Sanitas priekšlikums, ka “Latvijai būtu jāizšķiras par labu liberālai nodokļu politikai, vienlaicīgi sociālas problēmas risinot ar citiem instrumentiem – mērķsubsīdijām, valsts programmām, minimālā ienākuma nodrošināšanu u. c.”, ir atbalstāms.

M: Tad uz tikšanos!

J: Uz tikšanos, Māri!